

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännösten muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksiä niin, että vuoden 2005 alusta aloitettu kotihoidon kokeilu voi jatkua vuoden 2010 loppuun.

Lakien voimaantulosäännöksissä ehdotetaan myös säädettäväksi kunnan tai kuntayhtymän mahdollisuudesta irrottautua kokeilus-

ta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi kokeilun jatkumisesta niissä tilanteissa, joissa kokeilussa mukana oleva kunta lakkaa kuntajaon muutoksen johdosta. Tällöin kokeilu jatkuisi muutoksen seurauksena muodostuneessa kunnassa, jollei tämä ilmoita sosiaali- ja terveysministeriölle irrottautuvansa kokeilusta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Kotihoidon kokeilun toteuttamiseksi sosiaalihuoltolakiin (710/1984) ja kansanterveyslakiin (66/1972) lisättiin kumpaankin väliaikaisesti uusi 2 a luku laeilla sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta (1428/2004) sekä kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta (1429/2004). Lait tulivat voimaan vuoden 2005 alusta ja ovat voimassa vuoden 2008 loppuun.

Kokeilun tarkoituksena oli kartoittaa uusia vanhusten palvelujen organisoimalleja sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittamisen tapoja. Kokeilulait ovat mahdollistaneet sosiaalihuoltolain mukaisten kotipalvelujen ja kansanterveyslain mukaisen kotisairaanhoidon toteuttamisen saman toimielimen alaisuudessa siitä riippumatta, kuinka kunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden organisointi muutoin on toteutettu. Kotipalvelut ja kotihoito on voitu yhdistää uudeksi tehtäväalueeksi eli kotihoidoksi sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymissä kokeilukunnissa.

Hallintoa koskevat kokeilulakien säännökset ovat pääosin menettäneet merkityksensä niin kutsutun lautakuntaudistuksen myötä, joka toteutettiin vuoden 2007 alusta voimaan tulleilla lailla sosiaalihuoltolain muuttamisesta (1329/2006) ja lailla kansanterveyslain muuttamisesta (1328/2006). Uudistuksen tarkoituksena oli mahdollistaa kunnille aiempaa laajempi mahdollisuus päättää sosiaali- ja terveyspalvelujen hallinnon järjestämisestä kuntatasolla. Muutokset mahdollistivat sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon ja toimeenpanovastuun jakamisen yhdelle tai useammalle monijäseniselle toimielimelle.

Kokeilun toteuttamisen kannalta suuri merkitys on edelleen kokeilulakeihin sisältyvillä säännöksillä kotihoidon henkilökäytöksistä. Niiden tarkoituksena on ollut helpottaa yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden välillä. Asiakkaiden ja potilaiden tiedot voidaan kotihoidon toimintayksikössä koota yhteen rekisteriin, joka on kaikkien kotihoidon työntekijöiden käytössä Tiedonkulku terveyskeskuksen ja kotihoidon toimintayksikön välillä on varmistettu sosiaalihuoltolain 12 g §:ään ja kansanterveyslain

13 g §:ään sisältyvillä säännöksillä. Sosiaali- huoltolain 12 h §:ssä ja kansanterveyslain 13 h §:ssä säädetään kotihoidon toimintayksikön ja terveyskeskuksen mahdollisuudesta avata toisilleen tekninen käyttöyhteys rekisteriensä salassa pidettäviin tietoihin.

1.2. Käytäntö

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt vuosina 2004—2006 yhteensä 16:n hake- muksen perusteella päätökset kuntien ja kun- tayhtymien hyväksymisestä kokeiluun. Päätökset koskevat seuraavia kuntia ja kuntayhtymiä: 1) Helsingin kaupunki, 2) Jyväskylän maalaiskunta ja Petäjaveden kunta, Toivakan kunta, Uuraisten kunta ja Palokan terveyden- huollon kuntayhtymä, 3) Jämsän kaupunki, Jämsänkosken kaupunki ja Jämsän seudun terveydenhuollon kuntayhtymä, 4) Töysän kunta ja Alavuden seudun terveydenhuollon kuntayhtymä, 5) Seinäjoen kaupunki ja Sei- näjoen seudun terveysyhtymä, 6) Kiteen kaupunki, Kesälahden kunta, Rääkkylän kun- ta ja Keski-Karjalan terveyskeskuskuntayhtymä, 7) Heinolan kaupunki, 8) Kuortaneen kunta ja Alavuden seudun terveydenhuollon kuntayhtymä, 9) Köyliön kunta, Säskylän kunta ja Säskylän-Köyliön kansanterveystyön kuntayhtymä, 10) Honkajoen kunta, Jämijär- ven kunta, Kankaanpään kaupunki ja Kan- kaanpään kansanterveystyön kuntayhtymä, 11) Keuruun kaupunki, Multian kunta ja Keuruun-Multian terveydenhuollon kuntayhtymä, 12) Pyhärannan kunta ja Laitilan- Pyhärannan kansanterveystyön kuntayhtymä, 13) Kannonkosken kunta, Karstulan Kunta, Kivijärven kunta, Kyyjärven kunta, Pylkön- mäen kunta, Saarijärven kaupunki ja Saari- järven-Karstulan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä, 14) Korpilahden kunta ja Kor- pilahden-Muuramen terveydenhuollon kun- tayhtymä, 15) Kirkkonummen kunta sekä 16) Pieksämäen kaupunki. Honkajoen kunta, Kankaanpään kaupunki ja Kankaanpään kan- santerveystyön kuntayhtymä ovat vetäyty- neet kokeilusta. Näin ollen kokeilussa on mukana yhteensä 29 kuntaa ja 10 kuntayhtymää.

Kokeilukuntien oli toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle alustava arvio kokeilusta vuoden 2007 loppuun mennessä. Kuntia

pyydettiin arvioimaan kokeilun onnistumista asiakkaan, ammatillisen toiminnan ja johta- misen, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyön sekä vaikuttavuuden ja taloudellisuuden nä- kökulmasta.

Kokemukset olivat pääosin myönteisiä tai neutraaleja. Kokeilu ei ollut minkään asiako- konaisuuden osalta huonontanut palvelujen laatua tai yhteistyötä, vaikka kokeilun alussa kotipalvelun ja kotisairaanhoidon toiminta- kulttuurin erot koettiin varsinkin mittavina. Yhteistyön parantumisen myötä asiakkaiden palvelutarpeen arviointi on monipuolistunut ja osaaminen laajentunut, kun kotihoitotii- meissä on voitu yhdistää erilaista osaamista. Kokeilu on innostanut kuntia vahvistamaan kotihoidon työntekijöiden osaamista. Lähes kaikissa kokeilukunnissa oli panostettu myös johtajien osaamisen kehittämiseen. Välira- porteissa mainitaan myös useita ammatillisen toiminnan kehittämistarpeita, kuten henkilös- tön riittävän määrän ja osaamisen turvaami- nen, työnjaon selkeyttäminen sekä yhteisen suunnittelun ja kehittämisen organisointi.

Tiedonkulun paraneminen mainittiin useis- sa raporteissa. Yhteinen asiakastietokanta on tehnyt palvelusta entistä joustavampaa ja vaikuttanut myönteisesti asiakkaiden palve- lun laatuun. Kokeilukunnissa on hyödynnetty yhteisiä tietojärjestelmiä, kuten Effica- ja Pe- gasos -ohjelmistoja.

Kokeiluun osallistuneiden kuntien rapor- teista ilmenee, että kunnat eivät enää halua palata ennen kokeilua vallinneeseen tilantee- seen. Joissakin raporteissa ehdotetaan, että kokeilulainsäädäntö muutettaisiin pysyväksi lainsäädännöksi.

2. Ehdotetut muutokset

Laki sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muut- tamisesta ja laki kansanterveyslain väliaikai- sesta muuttamisesta ovat voimassa vuoden 2008 loppuun asti. Tähän mennessä saatujen kokemusten valossa näyttää siltä, että koti- hoitoa ja siihen liittyviä asiakasrekistereitä koskevat säännökset olisi tarpeen saattaa osaksi pysyvää lainsäädäntöä ja laajentaa koskemaan koko maata. Tämä on perusteltua toteuttaa osana valmisteilla olevia laajempia uudistuksia, joilla toteutetaan terveydenhuol- tolaki sekä kunta- ja palvelurakennehankkee-

seen liittyvä pysyvä lainsäädäntö. Tässä vaiheessa ehdotetaan kokeilulakien voimassaolon jatkamista siten, että kokeilu päättyisi viimeistään vuoden 2010 lopussa. Todennäköisesti kokeilulait tullaan korvaamaan pysyvällä lainsäädännöllä jo sitä ennen.

Sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksissä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi kunnan tai kuntayhtymän mahdollisuudesta irrottautua kokeilusta. Irrottautumisesta olisi ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle, kuten on jossain määrin tapahtunutkin.

Lisäksi säädettäisiin kokeilun jatkumisesta niissä tilanteissa, joissa kokeilussa mukana oleva kunta lakkaa kuntajaon muutoksen johdosta. Tällöin kokeilu jatkuisi muutoksen seurauksena muodostuneessa kunnassa, jollei tämä ilmoita sosiaali- ja terveysministeriölle irrottautuvansa kokeilusta. Muutos on tarpeen sen vuoksi, että erityisesti vuoden 2009 alusta on toteutunutta useita kuntien yhdistymisiä, joissa myös osa kokeilukunnista on mukana.

Sosiaali- ja terveysministeriön on tärkeää saada tieto kuntien halukkuudesta olla mukana kokeilussa sen vuoksi, että ministeriöllä on kokeilulakien mukaan velvollisuus julkistaa kokeilussa mukana olevat kunnat.

Kokeilulakien mukaan sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyy kokeiluun osallistuvat kunnat ja kuntayhtymät. Kokeiluun ei kuitenkaan ole tarkoitus enää hyväksyä mukana uusia kuntia tai kuntayhtymiä, koska kokeilu joka tapauksessa jäisi niiden kohdalla lyhytaikaiseksi ja aiheuttaisi runsaasti hallinnollista työtä niin kunnissa kuin ministeriössä. Asiasta ei ole tarpeen mainita erikseen voimaantulosäännöksissä, sillä uusien kunti-

en ja kuntayhtymien hyväksyminen kokeiluun estyy jo sen vuoksi, että kokeilulaeissa on säännökset kuntien velvollisuudesta toimittaa alustava arvio kokeilusta ministeriölle vuoden 2007 loppuun mennessä.

3. Esityksen vaikutukset

Esitys mahdollistaa sen, että kokeilussa mukana olevat kunnat ja kuntayhtymät voivat keskeytyksettä jatkaa kokeilua varten rakennettujen asiakas- ja potilasrekisteriensä käyttöä kokeilulakien mukaisesti, kunnes niitä koskevat säännökset mahdollisesti saataan osaksi pysyvää lainsäädäntöä.

Osa kokeilussa mukana olevista kunnista yhdistyy vuoden 2009 alusta muihin kuntiin kunta- ja palvelurakennemuutoksen myötä. Esimerkiksi kokeilukunnista Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahden kunta yhdistyvät nykyiseen Jyväskylän kaupunkiin, joka ei ole mukana kokeilussa. Ehdotus merkitsee, että muutoksen jälkeen muodostuva uusi Jyväskylän kaupunki olisi mukana kokeilussa, jollei se ilmoita sosiaali- ja terveysministeriölle irrottautuvansa kokeilusta.

4. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä.

5. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1428/2004) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2005 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2010.

Aiempia kotipalvelun ja kotisairaanhoidon tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä siirtää kotihoidon tiedot sisältävään rekisteriin, jos se on palvelujen järjestämisen vuoksi tarpeen.

Sen estämättä, mitä 12 a §:n 3 momentissa säädetään, kokeilu voi jatkua 31 päivään joulukuuta 2010 saakka.

Kunta tai kuntayhtymä, jonka osallistumisen kokeiluun sosiaali- ja terveysministeriö

on hyväksynyt, voi irrottautua kokeilusta ilmoitettuaan siitä kirjallisesti sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jos kokeiluun osallistuva kunta lakkaa kuntajakolaisissa (1196/1997) tarkoitetun kunta-jaon muutoksen johdosta, kokeilu jatkuu muutoksen seurauksena muodostuneessa kunnassa, jollei tämä ilmoita kirjallisesti ministeriölle irrottautuvansa kokeilusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

2.

Laki**kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1429/2004) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2005 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2010.

Aiempia kotipalvelun ja kotisairaanhoidon tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä siirtää kotihoidon tiedot sisältävään rekisteriin, jos se on palvelujen järjestämisen vuoksi tarpeen.

Sen estämättä, mitä 13 b §:n 3 momentissa säädetään, kokeilu voi jatkua 31 päivään joulukuuta 2010 saakka.

Kunta tai kuntayhtymä, jonka osallistumisen kokeiluun sosiaali- ja terveysministeriö

on hyväksynyt, voi irrottautua kokeilusta ilmoitettuaan siitä kirjallisesti sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jos kokeiluun osallistuva kunta lakkaa kuntajakolain (1196/1997) 19 §:ssä tarkoitetun kuntajaon muutoksen johdosta, kokeilu jatkuu muutoksen seurauksena muodostuneessa kunnassa, jollei tämä ilmoita kirjallisesti ministeriölle irrottautuvansa kokeilusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

Helsingissä 31 päivänä lokakuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1428/2004) voimaantulosäännös seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2008.

Aiempia kotipalvelun ja kotisairaanhoidon tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä siirtää kotihoidon tiedot sisältävään rekisteriin, jos se on palvelujen järjestämisen vuoksi tarpeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2010.

Aiempia kotipalvelun ja kotisairaanhoidon tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä siirtää kotihoidon tiedot sisältävään rekisteriin, jos se on palvelujen järjestämisen vuoksi tarpeen.

Sen estämättä, mitä 12 a §:n 3 momentissa säädetään, kokeilu voi jatkua 31 päivään joulukuuta 2010 saakka.

Kunta tai kuntayhtymä, jonka osallistumisen kokeiluun sosiaali- ja terveysministeriö on hyväksynyt, voi irrottautua kokeilusta ilmoitettuaan siitä kirjallisesti sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jos kokeiluun osallistuva kunta lakkaa kuntajakolaissa (1196/1997) tarkoitetun kuntajaon muutoksen johdosta, kokeilu jatkuu muutoksen seurauksena muodostuneessa kunnassa, jollei tämä ilmoita kirjallisesti ministeriölle irrottautuvansa kokeilusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200_____.

2.

Laki**kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 2004 annetun lain (1429/2004) voimaantulosäännös seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2008.

Aiempia kotipalvelun ja kotisairaanhoidon tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä siirtää kotihoidon tiedot sisältävään rekisteriin, jos se on palvelujen järjestämisen vuoksi tarpeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2010.

Aiempia kotipalvelun ja kotisairaanhoidon tietoja voidaan salassapitosäännösten estämättä siirtää kotihoidon tiedot sisältävään rekisteriin, jos se on palvelujen järjestämisen vuoksi tarpeen.

Sen estämättä, mitä 13 b §:n 3 momentissa säädetään, kokeilu voi jatkua 31 päivään joulukuuta 2010 saakka.

Kunta tai kuntayhtymä, jonka osallistumisen kokeiluun sosiaali- ja terveysministeriö on hyväksynyt, voi irrottautua kokeilusta ilmoitettuaan siitä kirjallisesti sosiaali- ja terveysministeriölle.

Jos kokeiluun osallistuva kunta lakkaa kuntajakolaisissa (1196/1997) tarkoitetun kuntajaon muutoksen johdosta, kokeilu jatkuu muutoksen seurauksena muodostuneessa kunnassa, jollei tämä ilmoita kirjallisesti ministeriölle irrottautuvansa kokeilusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .